

## VAD GÖR FOLK PÅ BIBLIOTEKET?

LARS HÖGLUND OCH MARGARETA JOHANSSON

**B**ibliotek står för valfrihet, i hög grad på användarens villkor. Detta förklarar kanske delvis att biblioteken besöks och används i så hög utsträckning. Emellertid finns också ett behov av bibliotekets tjänster. Enligt flera samstämmiga mätningar ligger nivån besökare på nära två tredjedelar av befolkningen under ett år. Så många uppger sig ha gått på bibliotek under de senaste 12 månaderna. Än fler anger att de tycker biblioteken är viktiga. Sådana siffror antyder ett stort förtroende. Nu börjar vän av ordning bli misstänksam. Finns det inte luft i sådana siffror? Brukar det inte stå mest om biblioteksnedläggningar i pressen? Innebär inte tillgången till Internet att bibliotekens service hotas eller blir onödig? För att kritiskt belysa några av dessa funderingar ställde vi oss frågan: vad gör egentligen folk på biblioteken?

Syftet med en sådan fråga är inte bara att ge den övergripande statistiken innehåll. Den lägger också en grund till följdfrågor om vem som gör vad och varför? Vilken roll spelar biblioteken i relation till olika politiska mål, samhällsvisioner om demokrati och som komplement till andra massmedieinstitutioner? Biblioteken ingår i en kommunal politisk organisation där både lokala och statliga politiska mål kan spela in när det gäller serviceutbud och särskilda målgrupper.

Här tillkommer också bibliotekslagen där det framhålls att alla medborgare skall ha tillgång till ett folkbibliotek, men även exempelvis att folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare (SFS 1996:1596). I lokala mål och planer framhålls också ofta satsningar på att nå speciella grupper eller utveckla tjänster kring speciell information, t ex samhällsinformation.

### Stabila besökssiffror

Allmänheten besöker biblioteken i påfallande hög utsträckning. I SOM-undersökningen 1999 uppgav 66 procent av dem som svarat på något av de två formulärens i riksuppsökningen att de gått på biblioteket under det senaste året. Nivån är relativt stabil sett över flera år. I den senaste mätningen uppgav 69 procent av de svarande, som är mellan 15 och 85 år, att de besökt bibliotek under det senaste året. Detta ser ut som en liten ökning, men är nära felmarginalen och bör därför inte ligga till grund för nya tolkningar. Resultatet tyder således på stabilitet över tid. I SOM-undersökningens mediedel 2000 har också införts en fråga om användning av universitets- och högskolebibliotek. Motsvarande andel an-

vändare är här endast 17 procent. Om man talar om allmänheten och bibliotek handlar det således till övervägande del om de kommunala biblioteken. De vänder sig till en bred allmänhet och når också detta i hög grad, även om kopplingen till studier och ungdom är ganska stark.

**Tabell 1 Biblioteksbesök fördelat på kön, ålder, utbildning och familjetyp (procent)**

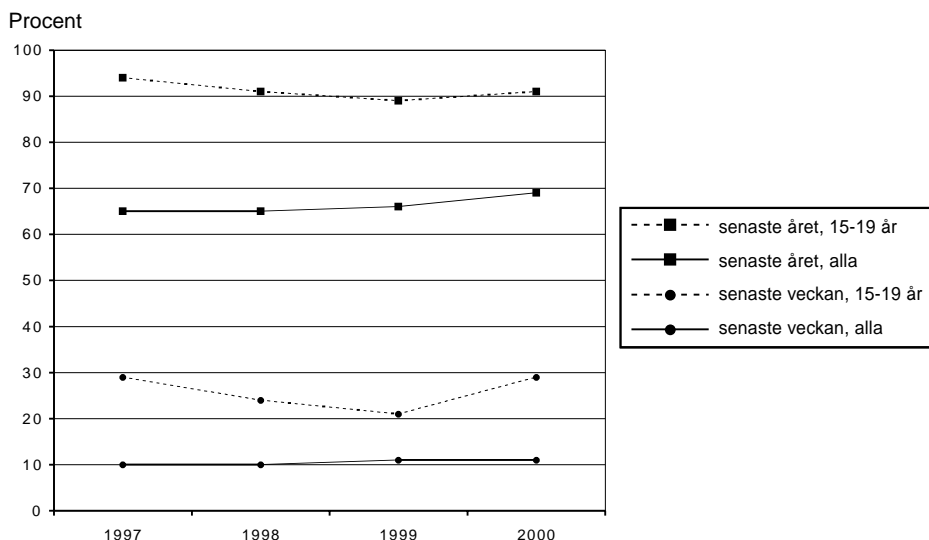
	Ingen gång	Ngn gång/ år	Ngn gång/ halvår	Ngn gång/ kvartal	Ngn gång/ månad	Ngn gång/ vecka	Flera ggr/ vecka	Summa procent	Antal svarande
<i>Alla</i>	31	16	10	12	20	8	4	101	3363
<i>Kön</i>									
Män	36	16	10	12	16	7	3	100	1647
Kvinnor	25	16	9	13	23	8	5	99	1715
<i>Ålder</i>									
15-29	17	14	10	16	23	14	7	101	708
30-49	27	18	11	13	22	6	3	100	1102
50-64	40	17	10	10	16	6	3	102	905
65-85	39	15	8	10	19	6	4	101	647
<i>Utbildning</i>									
Låg	44	16	9	9	15	4	2	99	1554
Medel	24	18	11	15	20	8	4	100	809
Hög	14	13	11	15	27	12	7	99	945
<i>Nuvarande familjetyp</i>									
Arbetarfamilj	36	16	9	12	17	7	3	99	1361
Jordbrukarfamilj	41	19	10	5	17	5	4	101	102
Tjänstemannafamilj	26	17	10	14	22	7	3	99	876
Högre tjänstemanna/ akademikerfamilj	14	15	13	14	26	10	7	99	440
Egen företagare	39	19	6	9	15	8	4	100	299

**Kommentar:** Personer som ej svarat på frågan ingår ej i procentbasen. Låg utbildning har definierats som folkskola, enhetsskola, grundskola, folkhögskola, tvåårigt gymnasium samt fackskola. Medelhög utbildning har definierats som flickskola, realexamen eller treårigt gymnasium. Hög utbildning har definierats som studier vid högskola/universitet eller examen från högskola/universitet.

Som vi ser i tabell 1 skiljer sig användningen mellan olika grupper. Ålder, kön, yrke och utbildning är här närmast klassiska skiljelinjer som också påverkar läs- och biblioteksvanor. (Läsvanor redovisas i tabell 3.) Inom ramen för en stabil totalbild kan dessutom förändringar i undergrupper gömmas. Givetvis spelar livssituation, livsstil och sysselsättning in på behovet av information och förströelse liksom möjligheterna att utnyttja bibliotekets tjänster. Inom vårt ämne finns en rad speciella termer och teorier som rör detta, men också teorier som understryker de stora skillnaderna mellan olika slag av information. Samspelet mellan be-

hov av information och utbudet via olika media- och informationsvägar är komplicerat och biblioteken en mötespunkt där detta kan studeras.

**Figur 1 Biblioteksbesök 1997-2000. Samtliga svarande och gruppen 15-19 år. (Procent som gått på bibliotek senaste året respektive veckan)**



**Kommentar:** SOM-undersökningarna respektive år. Frågan har ställts i båda formulären från 1998. Antal som svarat på frågan hösten 2000 är totalt 3363.

I figur 1 har svar på frågan om hur ofta man besöker bibliotek redovisats för samtliga respektive för ungdomsgruppen 15-19 år. Det är den yngsta grupp som ingår i undersökningen och de som flitigast nyttjar biblioteken. Andelen ungdomar som gått på bibliotek senaste kvartalet är ungefär densamma som hela befolkningens när på ett helt år. Dessa siffror säger en del om bibliotekens betydelse för ungdom och därmed också för skolan, som motiverar en del av denna aktivitet.

Biblioteksanvändningen pågår bokstavligen hela livet. Efter skolan går användningen ned men ligger sedan ganska stabilt med undantag för en tydlig puckel i de åldrar då man har barn. Vad man gör på biblioteket förändras dock med åldern. Olika aktiviteter har då skilda mönster. Högt och stabilt över åldersgrupperna ligger lån av skönlitteratur. Andra aktiviteter ökar eller minskar med ålder. Användning av bibliotekens möjligheter till informationssökning, Internet, lån av andra media som t ex CD-skivor uppvisar en minskning med ålder. Den enda

biblioteksaktivitet bland dem vi frågat om som ökar tydligt med ålder är att gå på kulturarrangemang på biblioteken.

I tabell 2 ser vi att kvinnor använder biblioteken och läser böcker i högre grad än män. Detta slår igenom i bibliotekslån för olika ändamål så att kvinnor ligger något högre såväl när det gäller lån för arbete som för studier och fritid. Detta hindrar inte att skillnaden när det gäller lån av skönlitteratur är ännu större mellan män och kvinnor, men modifierar bilden. Både män och kvinnor använder således biblioteket för att låna litteratur för fritid, studier och arbete i nämnd ordning.

**Tabell 2** *Lån av litteratur för arbete, studier och fritid. Procent som någon gång per år eller oftare lånar för olika användning, respektive gått på bibliotek och läst någon bok*

	Män	Kvinnor	Samtliga
Lån för arbete	28	32	30
– studier	38	42	40
– fritid	65	74	69
Gått på bibliotek	64	74	69
Läst bok	83	93	88

**Kommentar:** Antalet män respektive kvinnor som ingår i de redovisade svaren i tabellen är för de tre lånefrågorna 893 respektive 941 stycken, eller tillsammans 1842. De redovisade svaren angående biblioteksbesök och bokläsning bygger på 1729 manliga och 1808 kvinnliga respondenter, eller tillsammans 3546.

Många resultat som nämns här är beskrivande och även om de är korrekta finns givetvis ett komplicerat orsaksmönster bakom som vi bör beakta. Att vissa saker är vanligare i vissa sociala kategorier betyder inte nödvändigtvis att detta i sig är orsaken. Ett exempel på detta är att läsning av facklitteratur, liksom skönlitteratur är vanligare i storstadsområdena än i glesbygd, vilket bland annat torde sammanhånga med skillnader i genomsnittlig utbildningsnivå, större utbud av utbildning och närhet till bibliotek. I tabell 3 redovisas bokläsning hos olika grupper.

Medan många av biblioteksfrågorna är relativt nya med korta tidsserier finns frågor om bokläsning för en längre period. Att uppmuntra läsande och läskunnighet är viktigt för biblioteken. Samtidigt är ett högt bokläsande i befolkningen en förutsättning för utlåningsverksamheten. I figur 2 redovisas andelen som uppger att de läst någon bok under senaste veckan för de senaste 14 åren. Gruppen 15-19 år särredovisas.

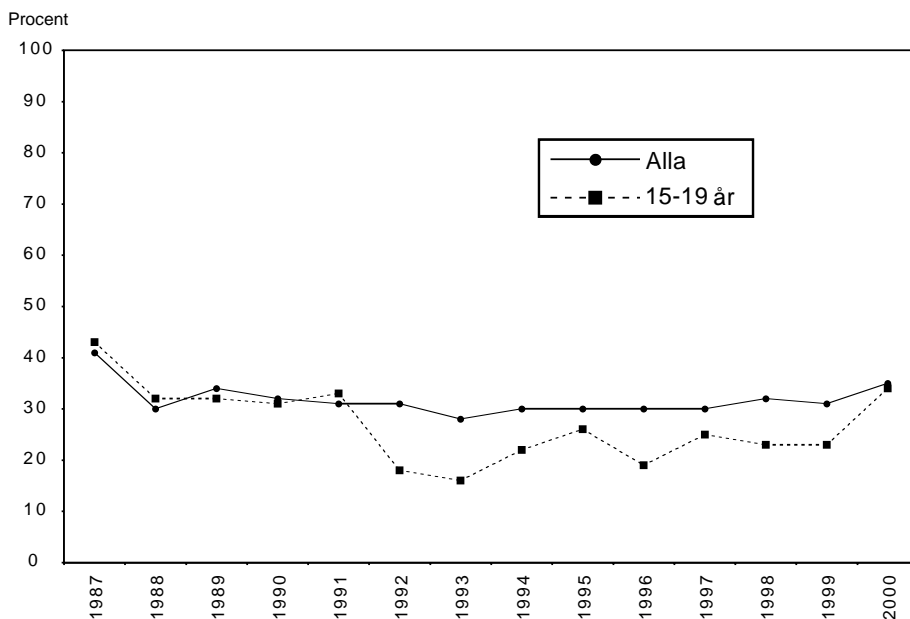
**Tabell 3 Bokläsning fördelat på kön, ålder, utbildning och familjetyp (procent)**

	Ingen gång	Ngn gång/ år	Ngn gång/ halvår	Ngn gång/ kvartal	Ngn gång/ månad	Ngn gång/ vecka	Flera ggr/ vecka	Summa procent	Antal svarande
<i>Alla</i>	12	13	8	12	19	13	23	100	3375
<i>Kön</i>									
Män	17	16	10	13	17	11	16	100	1649
Kvinnor	7	10	7	11	21	14	29	99	1725
<i>Ålder</i>									
15-29	8	11	9	16	21	18	17	100	710
30-49	12	13	9	13	20	11	22	100	1107
50-64	14	12	8	11	18	11	25	99	912
65-85	14	15	7	9	17	12	26	100	645
<i>Utbildning</i>									
Låg	19	17	9	12	18	10	16	101	1563
Medel	8	13	9	15	21	14	21	101	813
Hög	4	6	6	12	20	16	36	100	944
<i>Nuvarande familjetyp</i>									
Arbetsfamilj	18	16	10	12	20	11	14	101	1368
Jordbrukarfamilj	23	10	13	12	16	13	14	101	103
Tjänstemannafamilj	7	12	8	14	20	12	28	101	873
Högre tjänstemanna/ akademikerfamilj	2	5	6	12	19	17	39	100	443
Egen företagare	12	11	7	14	18	11	27	100	301

**Kommentar:** Personer som ej svarat på frågan ingår ej i procentbasen. Låg utbildning har definierats som folkskola, enhetsskola, grundskola, folkhögskola, tvåårigt gymnasium samt fackskola. Medelhög utbildning har definierats som flickskola, realexamen eller treårigt gymnasium. Hög utbildning har definierats som studier vid högskola/universitet eller examen från högskola/universitet.

Här blir också huvudintrycket att andelen bokläsare är relativt stabil. I gruppen 15-19 år verkar en minskning ha skett i början på 90-talet. Ett minskat bokläsande bland ungdom har redovisats i andra undersökningar. Tendensen är dock tydligast i de yngre åldrar som inte ingår i denna undersökning (jfr Mediebarometern 1999). I gruppen 15-19 år är här rörelserna stora vilket också är beroende på ett litet antal svarande med tillhörande högre felmarginal. Man kan med en försiktig formulering möjligen hävda att årets siffror inte tyder på något större fall. För att kunna tala om en återhämtning krävs längre tidsserier. Med tanke på den konkurrens som råder om uppmärksamhet från olika media är den ganska höga stabiliteten i både bok- och tidningsläsning anmärkningsvärd (Jfr Ingela Wadbrings och Lennart Weibulls artikel om läsvanor för dagspress i denna bok).

**Figur 2 Bokläsning senaste veckan 1987-2000.  
Samtliga respektive gruppen 15-19 år (procent)**



**Kommentar:** Diagrammet bygger på uppgifter från SOM-undersökningarna 1987-2000. Antalet svarande på frågan varierar mellan 1449 och 1845.

## Bibliotekens service och betydelse

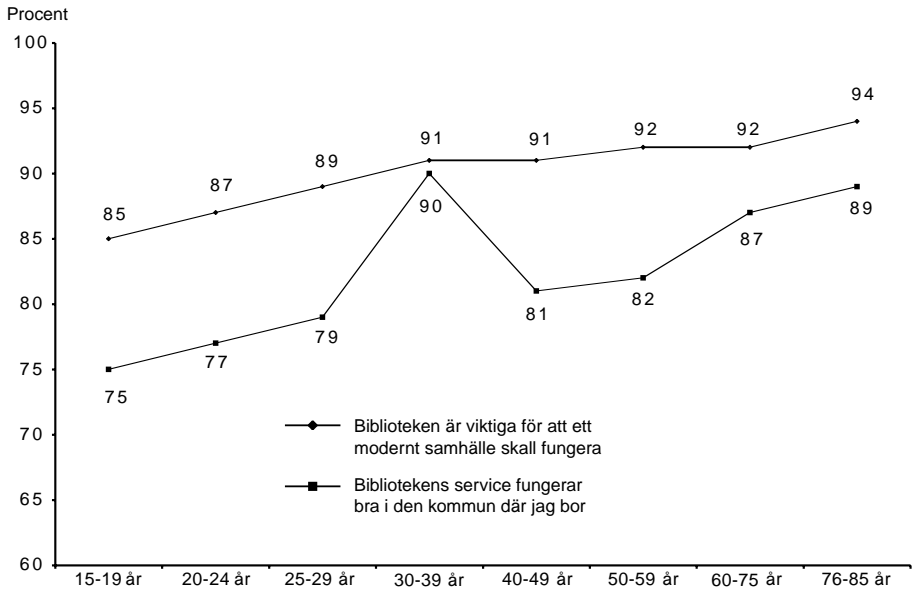
Bibliotekens service och betydelse för samhället har bedömts av de svarande. Resultaten visar genomgående höga värden med små variationer mellan olika åldrar och andra kategorier. På frågan om hur viktiga biblioteken bedöms vara "för att ett modernt samhälle skall fungera" svarar 91 procent att de är åtminstone ganska viktiga. Det vanligaste svaret är att de bedöms som mycket viktiga. För åren 1998 och 1999 var motsvarande siffror 87 respektive 89 procent.

Bibliotekets service i den egna kommunen bedöms också relativt positivt, faktiskt mer positivt än andra typer av kommunal service. Av dem som har en uppfattning i frågan tycker 84 procent att servicen är bra eller mycket bra. Om vi – för jämförbarhet med andra servicefrågor – medtar dem som svarat att de saknar uppfattning blir det i stället 70 procent som svarar ganska bra eller mycket bra. Endast 3 procent svarar att servicen är dålig. Omräkning till så kallat balansmått – andelen nöjda minus andelen missnöjda – ger värdet 67. En liknande fråga på annan plats i formuläret där biblioteken bedöms som en av ett flertal serviceformer i kommunen ger balansmättet 62. Båda dessa mått ligger skyhögt över

resultaten för annan kommunal service, såväl inom fritids- och kulturområdet som andra sektorer, där värden mellan 20 och 40 är vanliga.

Även om bedömningarna är positiva i alla grupper ökar de något med ålder. Bedömningen av betydelse för samhället och av service i den egna kommunen stiger båda linjärt med ålder bortsett från en särskilt hög tillfredsställelse i gruppen 30-39 år, den ålder då man också lånar mer barnböcker (figur 3).

**Figur 3** *Bedömningar av bibliotekens service och betydelse för samhället hos olika åldersgrupper (procent)*



**Kommentar:** Den översta kurvan i diagrammet visar andelen svarspersoner som anger att biblioteket är helt avgörande, mycket viktiga eller ganska viktiga för att ett modernt samhälle skall fungera. Den undre kurvan visar andelen svarspersoner som anger att bibliotekens service i den egna kommunen fungerar mycket bra eller ganska bra.

Om man ser närmare på olika delar av servicen på biblioteket finner man små, möjligen positiva förändringar under de senaste tre åren när vi ser till dem som har någon uppfattning i frågan. Andelen som svarat ingen uppfattning har emellertid ökat väsentligt på flera av frågorna i årets mätning varför nivån på nöjda ligger lite lägre än tidigare. Som framgår av tabell 4 är dock de tydligt missnöjda mycket få.

**Tabell 4 Vad tycker Du om biblioteket Du oftast besöker (procent)**

	Av alla					Av dem med någon uppfattning					Antal svarande
	Bra	Varken/ eller	Dålig	Ej uppfattning	Balansmätt	Bra	Varken/ eller	Dålig	Balansmätt		
Personalens bemötande	62	10	3	25	+59	84	13	4	+80	1842	
Personalens kompetens	61	10	1	28	+60	85	14	2	+83	1842	
Personalens hjälp med att söka och finna information	61	8	2	29	+59	86	11	3	+83	1842	
Tillgång till datorplatser	25	13	9	53	+16	52	28	20	+32	1842	
Tillgång till läs-/studieplatser	30	11	5	54	+25	66	24	10	+56	1842	
Urvalet av litteratur	48	12	4	36	+44	75	19	6	+69	1842	
Urvalet av CD-skivor och videofilmer	14	12	9	66	+5	41	34	25	+16	1842	
Öppettiderna	44	14	10	32	+34	64	21	15	+49	1842	

**Kommentar:** I tabellen är svarsalternativen mycket bra och ganska bra sammanslagna till "bra". Svarsalternativen ganska dålig och mycket dålig har slagits samman till "dålig". Balansmättet visar andelen som svarar "bra" minus andelen som svarar "dåligt". Ju högre värde på balansmättet desto mer positivt inställda är respondenterna till företeelsen i fråga.

Det råder en tydlig skillnad mellan bedömningen av personalen och de medier och andra resurser som erbjuds. Urvalet av CD-skivor och videofilm, tillgången till dator- och läsplatser samt i viss mån urvalet av litteratur får således lägre bedömningar.

## Biblioteksaktiviteter

Vad gör då folk på biblioteket? Basen för aktiviteterna är i hög grad de traditionella, dvs man lånar fack- och skönlitteratur, läser tidningar och tidskrifter. Samtidigt har nya media tillkommit och allt fler använder dator också för att söka på Internet. Under de senaste tre åren har framförallt Internetanvändningen på biblioteket ökat från 20 till 29 procent. I övrigt är aktiviteterna på ungefär samma nivå under de senaste åren.

Skillnaderna mellan män och kvinnor, liksom mellan olika åldersgrupper är tydliga på flera punkter. Kvinnor lånar betydligt oftare än män skönlitteratur och barnböcker, men de frågar också oftare personalen om hjälp. Flera aktiviteter minskar med stigande ålder av naturliga skäl, såsom musiklån, Internetanvändning, sökning i den datoriserade katalogen etc. Den nytillkomna posten som rör samhällsinformation tycks intressera män något mer än kvinnor (se tabell 5).

**Tabell 5 Biblioteksaktiviteter. Andel som någon gång, ganska eller mycket ofta utnyttjar olika bibliotekstjänster (procent)**

	Kön		Ålder			
	män	kvinnor	15-29	30-49	50-64	65-85
Lånar barnböcker	20	33	16	48	19	13
Lånar skönlitteratur	45	66	60	55	53	56
Lånar facklitteratur	52	60	64	62	54	39
Läser böcker	34	41	39	35	33	45
Läser tidningar och tidskrifter	45	45	56	42	42	40
Använder referenslitteratur	28	34	43	33	27	20
Använder studieplatser	15	19	39	16	7	6
Lånar musik på CD	14	16	25	20	7	4
Lånar filmer på video	14	18	18	24	11	7
Går på kulturarrangemang	25	36	14	31	39	39
Frågar bibliotekspersonalen om hjälp att hitta information	53	67	69	64	53	52
Använder dator för att söka i bibliotekskatalogen	35	37	65	42	24	10
Använder dator för att söka information på Internet	22	21	44	22	13	5
Söker information om eller kontakt med statlig eller kommunal myndighet	12	9	13	12	10	6
Antal svar	893	941	393	587	467	387

Bibliotekets roll som betjänares av allmänheten har förändrats med den ökade utbildningsaktiviteten i samhället. Studerande återfinns inte bara i ungdomsgruppen utan långt upp i åldrarna. Detta bidrar till ökade krav på facklitteratur och informationssökning. För att tydliggöra skillnader mellan studerandegruppen och övriga redovisas en särskild analys i tabell 6. Det visar sig då att studerande, som är flitiga biblioteksbesökare, i högre grad utnyttjar samtliga tjänster utom kulturarrangemang och lån av barnböcker. Särskilt stora skillnader märks vad gäller lån av facklitteratur, men också för frågor om hjälp, informationssökning, internetanvändning, referenslitteratur och bruk av studieplatser. Sammantaget torde detta innebära en väsentligt ökad belastning och högre krav på biblioteken i takt med ökade utbildningskrav i samhället.

Studerande upptar på sina håll en stor del av bibliotekens kapacitet. Även universitetsstuderande med tillgång till universitetens bibliotek utnyttjar kommunbibliotek i stor utsträckning. Bibliotekens betydelse i utbildningssammanhang ökar då informationsutbudet aktualiserar informationssökning allt oftare. Sam-

spelet mellan olika bibliotekstyper blir då viktigt. För kommunbiblioteken har man emellertid ett flertal olika målsättningar att beakta och det blir då viktigt att diskutera bibliotekets roll. I den senaste undersökningen införde vi en fråga om universitetsbibliotek för att kunna belysa den parallella användningen av olika bibliotek. Av de universitetsstudenter som använt universitetsbibliotek det senaste kvartalet har också ca 73 procent använt kommunbiblioteket för lån till studier under det senaste kvartalet. Med den precisionen i avgränsning blir dock antalet svarande endast 56 personer. Bland universitetsstudenter har flertalet besökt universitets- eller högskolebibliotek under det senaste kvartalet. Uppenbarligen fyller kommunbiblioteken också viktiga funktioner för studenter med tillgång till universitets- och högskolebibliotek.

**Tabell 6 Biblioteksaktiviteter. Andel bland studenter och övriga som ganska eller mycket ofta utnyttjar olika bibliotekstjänster (procent)**

	Ej studenter	Studenter	Procentskillnad Studenter – ej studenter
Använder studieplatser	1	23	+22
Söker information om eller kontakt m myndighet	1	2	+1
Lånar filmer på video	2	4	+2
Lånar musik på CD	3	8	+5
Går på kulturarrangemang	4	0	-4
Använder referenslitteratur	6	20	+14
Söker på Internet	6	29	+23
Lånar barnböcker	10	5	-5
Söker i bibliotekskatalogen	11	44	+33
Läser böcker	12	14	+2
Läser tidningar och tidskrifter	13	24	+11
Frågar om hjälp	13	34	+21
Lånar facklitteratur	16	38	+22
Lånar skönlitteratur	18	22	+4
Antal svar	1503	203	

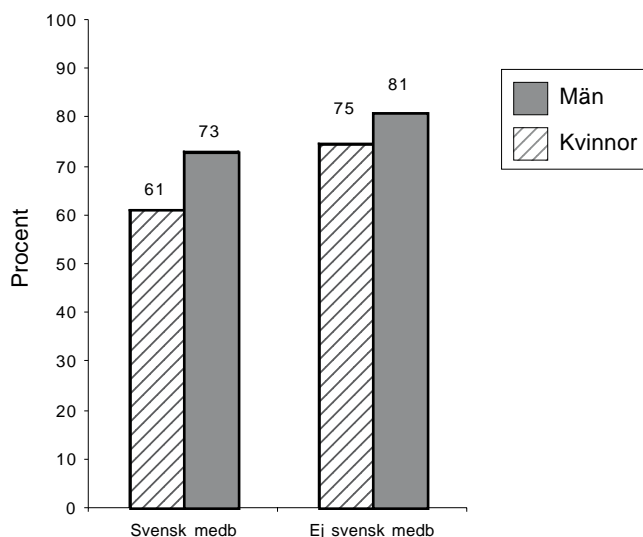
## Invandrare

För samhällsinformation och i liknande sammanhang är vissa målgrupper också de som är svåra att nå med information av olika slag. Många bibliotek har mycket begränsad marknadsföring, men har anpassat sin service för att svara mot olika

speciella behov. En sådan grupp är invandrare, som t ex i invandrartäta kommuner kan finna en hel del litteratur och tidningar på sina hemspråk. Behovet av information om det svenska samhället, svensk kultur och svenska språket kan också spela roll för deras biblioteksvanor. Kan man då spåra något av detta i SOM-materialet? För att få ett bättre statistiskt underlag har vi här slagit ihop de två senaste årens mätningar. Underlaget begränsas dock även av att svaren kommer enbart från de personer som åtminstone hjälpligt behärskar svenska för att kunna svara på frågorna.

En fråga rör medborgarskap. Det visar sig då att icke svenska medborgare besöker biblioteket oftare, både män och kvinnor, men kvinnorna i något högre grad än männen både bland svenskar och invandrare (figur 4).

**Figur 4 Svenska medborgare och invandrare, män och kvinnor samt biblioteksbesök (procent)**

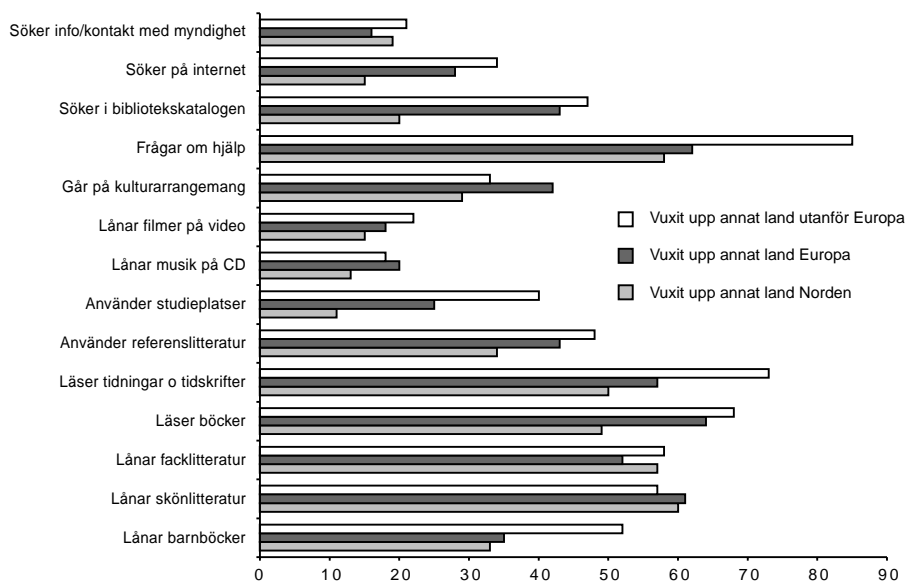


**Kommentar:** Diagrammet ovan visar andelen män och kvinnor bland svenskar respektive invandrare som någon gång under de senaste 12 månaderna har besökt bibliotek. För att få ett större antal svarspersoner att grunda uppgifterna på slog vi samman svaren från SOM-undersökningarna 1999 och 2000. De respondenter som är svenska medborgare uppgår till 3235 och de respondenter som inte är svenska medborgare är sammanlagt 140.

Tillgången till tidningar och böcker på olika språk via biblioteken är givetvis en viktig stimulans till biblioteksbesök för personer med intresse för andra länder och kulturer och annan språkbakgrund. Mycket tyder på att även en rad andra bibliotekstjänster utnyttjas oftare bland invandrare.

Invandrargruppen är emellertid inte homogen och vi har här stora begränsningar i data. För att få större grupper att arbeta med har vi därför slagit samman årets undersökning med mätningarna från 1998 och 1999. I figur 5 redovisas biblioteksaktiviteter hos utomlands uppväxta. Om man ser till dem som vuxit upp utomlands verkar biblioteksanvändningen också vara förknippad med avstånd. De som vuxit upp utom Europa har en högre användning av flertalet olika bibliotekstjänster än dem som vuxit upp i närliggande länder. Lägst ligger här de som vuxit upp i annat nordiskt land. Härefter kommer de som vuxit upp i övriga Europa. Antalet svarande är här begränsat, men den för alla bibliotekstjänster konsistenta tendensen verkar intressant att undersöka närmare. En möjlig tolkning är att de som är födda längre bort kan ha ett större informationsbehov om den nya kulturen. Effekten kan också sammanhänga med utbildning. Invandrare och flyktingar som kommit till Sverige det senaste decenniet och där många också är högutbildade framhålls också som en av få kvarvarande möjligheter att öka sysselsättningen i Sverige då näringslivet expanderar i framtiden.

**Figur 5 Biblioteksaktiviteter bland utomlands uppväxta SOM-undersökningarna 1998-2000 (procent)**



**Kommentar:** För att få ett högre antal respondenter att grunda diagrammet på slog vi samman årets siffror med svaren från SOM-undersökningarna 1998 till 2000. Antal svarande som vuxit upp i ett annat nordiskt land är 131. Antal svarande som vuxit upp i ett annat europeiskt land är 150 och antalet svarande som vuxit upp i ett utomeuropeiskt land är 120 stycken. Eftersom frågan om att söka information om eller kontakt med myndigheter på biblioteket endast fanns med i SOM-undersökningarna 1999 och 2000 blir antalet svarande något lägre här, nämligen 74 respektive 67.

## Biblioteken i informationssamhället

Trots stora förändringar inom informations- och medielandskapet har bibliotekens verksamhet fortsatt stor omfattning och en grundidé med bred uppslutning. Skillnaderna i synen på bibliotek mellan folk med olika politiska preferenser är ganska små. Det mycket stora antalet bibliotek som lagts ned tycks inte lett till motsvarande minskningar i besök och lån, då man på många håll satsat på mer välutrustade centralbibliotek i stället för många små enheter. Samtidigt torde behoven ha ökat under 90-talet i takt med att antalet personer i utbildning ökat.

Här har särskilt biblioteksaktiviteterna studerats och vi fann då tydliga skillnader mellan studerande och icke-studerande, liksom mellan svenskar och invandrare och inom invandrargruppen. Under de senaste åren då data insamlats kring dessa förhållanden är förändringarna små. Mellan 1998 och 2000 är den största förändringen att allt fler utnyttjat möjligheterna till att använda Internet på biblioteken, vilket också ingått i bibliotekens uppgift att erbjuda. Bilden i stort tyder dock på stabilitet, vilket ofta blir fallet när man studerar hela befolkningens förhållande till etablerade institutioner. I detta fall kan man mot bakgrund av det höga utnyttjandet och mycket positiva servicebedömningar kanske också tala om fortsatt framgång.

## Referenser

- Höglund, Lars (1999): Bibliotekens värde. I: Holmberg, S och Weibull L (red): Ljusnande framtid. SOM-undersökningen 1998. SOM-rapport nr 22. Göteborgs universitet.
- Nordicom (2000): *Mediebarometern 1999*. Nordicom-Sverige, Göteborgs universitet.

